

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Till Gustaf Fröding.

På 50-årsdagen den 22 augusti
1910.

DET, SOM MAN först och främst vill säga om Gustaf Fröding, det är, att han är värmlänningen framför alla värmlänningar.

Då en värmlänning öppnar hans böcker, så möter han där allt hvad värmländskt är. Det är som att se in i en stor spegel, där han känner igen både sig själf och alla omkring sig.

För Fröding är värmlänningen i alla de olika skepnader han kan påtaga sig. Han är värmlänningen, då han är en gammal kolare, som har suttit vid milan långa vintrar igenom och berättat om trollen, tills han själf tror på dem och riktigt är rädd för att de ska äta upp honom, och han är värmlänningen, då han är en svart smedgubbe och har stått vid ässjan, tills han har fått ett lynne så hetsigt som eld och en tunga så hvass som stål.

Fröding är värmlänningen, då han är korporal och vet med sig, att han är den styfvaste karln på Trossnäs fält, värre än både kapten och major och super sig förärfvad, därför att han också i dryckjom vill vara förmer än alla andra. Och han är värmlänningen, då han är en ung, glad löjtnant och kommer ridande på Karlstad torg, stolt öfver den fina dräkten och den vackra hästen och öfver alla de vackra ögon, som följa honom.

Fröding är värmlänningen, då han är en gammal hemmansägare, som har suttit på en liten mager gård och sparat och slitit för att få det att gå ihop och blifvit så gnäpig och snål, att det knappt står till att finna något kvar af värmlänningen hos honom.

Fröding är värmlänningen, då han är en nybakad student och står blyg i en vrå på balerna och inte vågar ta ett steg till dans, men i tankarna slår han armen om den vackraste flickan på balen och röfvar henne

*Gustaf Fröding på 50-årsdagen
den 22 augusti 1910.*

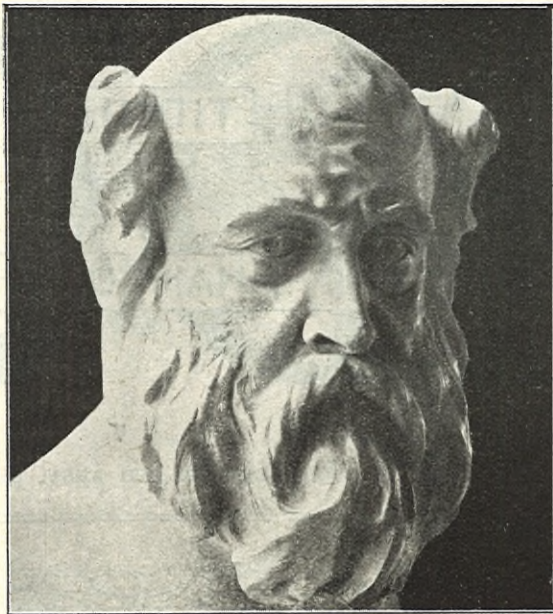
Efter senast tagna porträtt af A. Blomberg.

med sig ända upp till himmelrik. Och han är värmlänningen, då han är poet och med brännvinsbuteljen i fickan beger sig ut i Guds fria natur för att bli inspirerad, men somnar från alltihop.

Fröding är värmlänningen, som har rest till Amerika och bara retas och skryter, då han skrifer till flickan, som inte har velat följa honom öfver Atlanten, och inte vill låtsa om att han håller på att längta ihjäl sig efter henne.

Fröding är värmlänningen, då han är prost och inte är rädd hvarken för att spela kort eller ta sig en sup till maten, men kan tala med sådan myndighet, då han står i sin predikstol, att hela församlingen ängslas och bäfvar som för ett åskväder.

Fröding är värmlänningen, då han är ett gammalt styggt bergtroll och går och dröm-

GUSTAF FRÖDING. PORTRÄTTBYST AF CARL ELDH.

mer om, hur det skulle smaka att få äta opp den vackra prinsessan, och han är värmlänningen, som är ett skogsrå och går och gör sig grann i ensamheten med huggormshalsband och kattguldsglitter.

Och han är värmlänningen, då han är förälskad och nog ville äga hela världen för att ge den till den käraste, men fattig stackarn säger inte något annat än att han önskar, att solskenet måtte skina på henne. Mer behöfs det ju inte heller för att enhvar skall begripa, hur han tycker om henne och hur mycket godt han unnar henne.

Och detsamma säga alla värmlänningar denna dag till Gustaf Fröding. "Må solskenet skina på dig." Och därmed mena vi, att han är vår allra käraste, och att vi unna honom allt godt.

Selma Lagerlöf.

Gustaf Frödings diktning.

OM FRÖDING har kritiken hittills icke sagt många ord, och uttolkarna hunno icke strömma till hans verk — förrän det redan var för sent. Det var nämligen redan utlämnadt till nationen och befann sig i dess ägo.

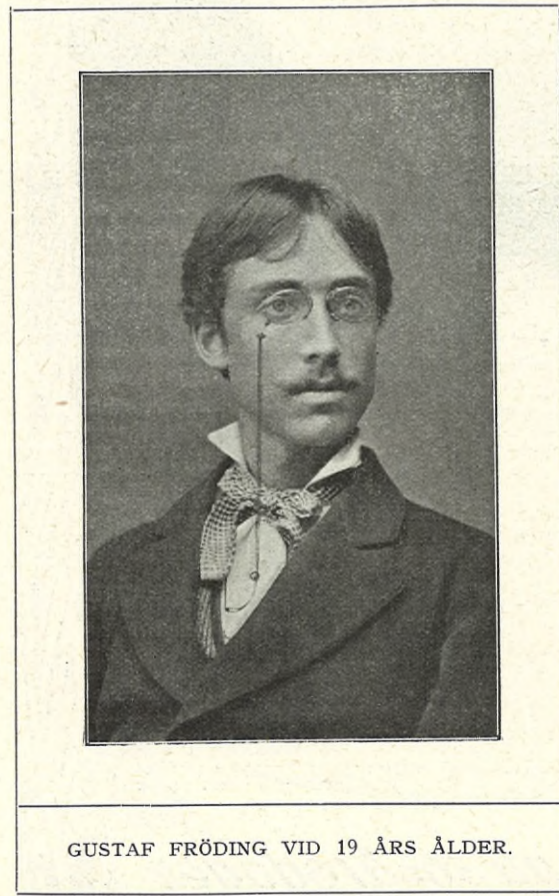
Kritikens uppgift blef här som prästens eller föräldrarnas vid alltför hastigt fullbordade äktenskap: att endast välsigna. Den andra, att förbereda, tolka, värdera, föll för samtiden bort. Den poesi, som är tydlig som solskenet, välbekant som hemmet, behöfver ingen utläggning.

Man kan fatta den litterära publikens begrepp ganska vidt, det finnes dock en bestämd gräns, en hart när oöfverskridlig mur som skiljer den från den rent illitterata. Dess kännetecken är att, om den öfverhufvudtaget läser något, läser den likväl aldrig vers. Men det oerhörda hände, att där den Frödingska sången ljöd, försvunno genom ett trolslag alla murar. Denna sång förstod alla, ville alla sjunga, kunde alla läsa. Jag känner folk, som i hela sitt lif läst en enda diktsamling — det är Frödings Samlade Dikter. Men den ha de däremot läst hundra gånger. Den har hvilat under deras hufvudkudde, den ligger bredvid tidtabellen i kappsäcken, och ville vederbörande läsa den bakfram som den Onde Bibeln, kunde han säkert. Men det gör han inte. Han läser den troende och rätt.

Hvad är hemligheten med Frödings utomordentliga popularitet?

Den grundlades naturligtvis genom de »Värmländska låtarna». Frödings dikt var från begynnelsen mindre själfbekännande än skildrande. Ett ensamt jag, som sjunger sina egna öden blott, sin sorg och sina resultat, ha människorna nödvändigtvis olika meningar om. Men bönder, flickor, prostar och patroner, dans och ungdom och ungt svärmeri, det kunna alla ena sig om. Och sen Bellmans tid hade ingen skald i Sverige ägt en sådan ögats träff-

säkerhet för den yttre typen och rörelsen, ett så sällskapligt sinne, ett så lifligt och impressionibelt ingenium, en humoristisk bravur som Fröding. Kring Heidenstams och Levertins konst ligger alltid en sfär af ensamhet. De äro det höga och svärmodiga viljelivets diktare. Deras skaldskap blir mer slutet och helgjutet än Frödings, men får ett mer begränsadt — till jaget begränsadt — område. Hos Fröding är helt och hållet känslans genialitet förhärskande. Och bland känslor äro från början sympatiens hans rikast utvecklade. Därmed blir hans diktning så rörlig och mångskiftande och sociabel. Han diktar sig in i människorna, han talar med deras tungor, han känner deras gester, och midt under alla dessa förvandlingskonster står humorn på vakt till tecken, att den osynliga förevisaren dock inte helt och hållet krupt in i föremålets skinn. Och Frödings typer voro inte hämtade blott ur ett folklager. Hans dikt gaf ett tvärsnitt genom ett helt landskaps

GUSTAF FRÖDING VID 19 ÅRS ÅLDER.

För Idun af D:r John Landquist.

befolkning. Han syntes lika förtrogen med alla. Han förstod bondflickan i valet och kvalet mellan den gamla gnidiga friaren med de skinande kopparkastrullerna och propade lintygsskåpen och den fattiga fina fanten såväl som öfverklassflickans lifsförälskade och yra sorglöshet på slädpartiet. Den bullrande majoren, hemvändande från jaktpartiet i spetsen för löjtnanterna, kände han likaväl som korperal Storm vid beken. Han kände i grund landsvägsriddaren och spelmanstoken, Jonte och Brunte med hölasset, Lars i Kuja och hans käring och de trotsiga hatfulla smederna vid den flammande ugnen i natten. Hyad som öfverhufvud gjorde bondskildringarnas äkthet var att världen i dem var sedd med bondens ögon och öfverklasspersonerna nerifrån uppåt — såsom i den storartade »Vårn prost» och liknande i »Räggler och paschaser». Och som en hembygdens äkta son nämnde poeten nästan alltid ställena och personerna vid namn, som om det vore själfklart att åhörarna kände dem och samtliga voro barnfödda där. Liksom hos Bellman inflöt landskapsskildringen mestadels liksom tillfälligt i sammanhang med människoskildringen. Men som Stockholm i Bellmans ser och känner man alltid Värmland i Frödings dikt — sol och skyar öfver det stora landskapet, de långa sjöarna, de mörka granhöjderna, herrgårdar, bruk och torp, dimmiga öde myrar och gamla trädgårdar med förälskad kurtis i krusbärgsgångarna. Och alltid slår emot en andan af det hjärtliga, rörliga, kvicka och lättsinniga Värmlandsfolket — diktens, ögonblickets, slagfärdighetens och virtuositetens landskapsfolk i Sverige, hvars drag den Frödingska diktens anlete så sonligt troget och tydligt bär.

Själfva hans rytmer, rim och vändningar hade detta omedelbart bestickande, detta i all öfverraskning välbekanta för vårt svenska temperament. Och han var den genialaste rytmiker den svenska versen ägt. Den tunga klara verkligheten lyfte han utan att rubba den hän genom alla rymder af rims och rytters hvinande, strålände bravur. Han hade en rimalang så flödande som ingen efter Bellman och en lust som han vid parodiska

De som köpa utaf

Ärade husmodrar!

Rosنفors hafregryn och Hafre-Sundhetsmjöl
 få alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade
 speceriäffärer.
 Partilagert i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.
 Vördsammast Aktiebolaget Rosنفors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosنفors.

vändningar och travestier, och han var en ordvrängare bredvid hvilken Runius blef en menlös taskspelare. Han sammanfattar inom sig hela den svenska verskonstens utveckling, och han revolutionerar den på samma gång! Det var många nya turer och steg den svenska versen fick lära sig i den Frödingska rytmikens danskola! Men att den kunde bli så förtrollande lätt på foten, så orgiastiskt stormande, så stolt i sin skönhet, så vek i sin grace, det visste ingen! Om det är sant att rytmen föds med stämningen i skaldens själ, kan ingen vara mera skald än Fröding. Ty rytmen är stämningen i Frödings dikt, den obeskrifliga, hemliga, allsmåktiga.

Den lifsglädje, hvarom de nya renässansmännen siat, fick sitt naturligaste, enklaste och för alla begripliga uttryck i Frödings dikt. Det var en diktare i samförstånd med all ungdom.

Hans lifsglädje var inte den ensamma skaldens proklamationer, utan glädjen med andra eller, om det var kärlek, öfver en annan. I kärleksdikten beskref han inte, som vanligt är, bara sina egna känslor, utan han beskref föremålet, som hon var — eller skulle vara — från topp till tå.

Jag kan inte erinra mig en svensk skald, som skildrat just den unga flickan så betaget, så hemkärt och hembekant som Fröding. Hur tydligt känner man inte, att Fröding har lefvat en lång ungdom i friska och goda sällskap, lyssnat till unga rösters sång, känt unga hjärtans längtan, att han varit med på baler, båtfärder, vinter- och sommarsvarmerier, på allehanda roliga och rörliga spektakel, med ett ord, att han verkligen varit med i leken — ja t. ex. den lek, som den 9-åriga tösungen inbjuder honom till, när de andra göra tysk musik:

Jag hade allt en aning,
en dunkel aning om
den högst diskreta maning
som från buskaget kom.
Vi läste i hvarandra,
vi kunde godt förstå,
att det var kurra gömma, som
vi bägge tänkte på.

Äfven detta så sällsynt okonstlade lek- och skämtlygne bland barn och andra dårar får inte öfverses i Frödings dikt, ty också det har gifvit en ny vinning åt svensk lyrik. Och i hans poesi ljuder en genklang af unga fröknars klingande skratt på herrgårdsbalerna, från båten i vassen eller från vinbärsbusken, bakom hvilken den höga visans hjältingna låg gömd »såsom en modig rövvarskara i sitt bakhåll». Eller jag tänker än en gång på »Bjällerklang», där den käck gungande rytmen strax ger illusionen af sländens slängande, af pratets hoppande yra, af bjällroras friska klang. Eller jag minns fröken Agnetas oefterhärmliga monolog om sitt stundande bröllop (»Fjorton dar efteråt»):

Tio tärnor skall jag ha,
flickorna på Appelsta,
flickorna på Gata,
kusin Ebba? — hon blir bra,
Ebba, hon kan prata.

Långt bort från gängna obekymrade är rinner en våg af varm och lefnadsfrisk ungdom ända ned i den mognade mannens dikt. All hans dikt var minne blott, men ensamheten gjorde minnet dubbelt kärt och klart. Men när han så genomgått det och lefvat däri, vaknar i diktens slut vemodet igen — vemodet hos poeten, som älskat allt

GUSTAF FRÖDING OCH HANS SYSTER FRÖKEN
CECILIA FRÖDING UNDER TYSKLANDS-
RESAN 1905.

det unga och goda i lifvet, men själf intet höstat, hos den som står utanför och hvars enda fröjd har blifvit att i käck eller sorgsna, odödliga strofer dikta om det, som gick honom förbi...

I hvilken förtviflad ensamhet än Frödings diktning slutade, var dock från begynnelsen den sympatiska, smidiga, solöppna sällskapligheten dess mest karaktäristiska och från all öfrigt samtida svensk dikt afvikande drag. Men den var blott spelet på ytan af varmare och väsentligare känslor. Under anpassningen och härmningsförmågan ligger förståendet och medkänslan, inom indiktandet lever mänskokärleken. Och den riktar sig särskildt mot det svaga och bräckliga, det älskande och förrådda. Denna ömhet diktar Friederike Brions visor, sveper som en kvällsvind oändligt sorgset genom »Säf, säf, susa» eller rullar upp nödens och förtviflans gråaste tafla i dikten om den sjuttonåriga modern på vinden med sitt i lön födda barn på skötet och sina förplågade, irrande tankar i sitt nästan medvetlösa stackars hufvud. Och denna känsla för det fina, veka och-spensliga, det lätt besegrade och förtrampade smälter till slut samman för honom med känslan af eget öde. Sin egen fylgja eller sångmö ser han i drömmen som en späd och enslig, sorgsen stjärnflicka i den utomordentliga, berömda dikten: »Det borde varit stjärnor».

Den veka stämningen har sitt praktiskt moraliska korrelat i den rörande, stundom sjukliga anspråkslöshet och den betagande enkelhet, som tillhör Frödings väsen. Men den korsas också af en helt annan, en manlig, bredbröstad och stolt. Så länge Fröding är frisk, äger han i grunden en obetvinglig tillförsikt till jagets kraft och segermakt öfver världen ej mindre än öfver sig själf. Det finns allenast ett i världen, som icke sviker — och det är mannens vilja. Sitt kanske mest tjuvande uttryck fann denna tanke i Cellini-dikten.

Men hon som bar kruset med vin i
blef blek och röd igen
och hviskade sakta: »Cellini,
hvad heter din enda vän?»

Han svarade: »Vänskapen flyter
i hafvet som Tiberns älf,
den vän som ej vänskapen bryter,
han heter så här — jag själf!»

Och tumlaren tog han från bricken
och klingan i skidan han stack
och slingrade armen om flickan
och kysste och log och drack.

Men det bedårande och aningslösa ungdomssken, som låg öfver denna dikt, skulle ej mera lysa öfver några följande. Vål håller han under alltmer förbittrade, alltmer mörkande strider ännu alltjämt fast vid sin dyrkan af viljan, hälsan, kärleken och bragden. Men makter, starkare än någon mänsklig vilja, om ock spänd till det yttersta, draga honom bort. Vål drömmer han ännu om hälsan, om lifvets oskuld, om manlighetens fria skönhet, om den friska kärlekens godhet, fullhet och vredgade och heta stolthet i kraft däraf, men det blir ett Jenseits, en saga ur Ariens morgonland. Omkring honom ligger lifvet öde och förhärjadt och allt vilddare skorra strängarna. Men själfva förtviflan är så stark, sjukdomens lidanden och drifter så våldsamma, att de ännu egga konstnären i honom till sublim poesi. I artistisk kraft och psykologisk åskådlighet — som blir lärorik — söka sådana dokument om ett sjukt sinnestillstånd som »Flickan i ögat» och »I Daphne» sin like.

Men själfva sjukdomen, passionen, lidandet, när de helt genomfrätt och genomskakat honom, lösa honom blott ur stoftet, tiden, verkligheten. Befriad sväfvär hans ande i dvalan bort genom tillslutna åldrar, söker bortom dödens portar, hans inbillning blir visionär såsom aldrig förr, hans tanke siande. Sorgen, drömmen, aningen flyta försonade samman i Hadesdikterna, som äro det underbaraste och skönaste af allt han skrivit. Ur det genomlidnas natt skymtar en dagning fram och i ljusets fjärran strimma ser han gestalten af en lifvets befriare, som skall tillintetgöra all ångest och alla kval, upphäfva alla brott därigenom att han lyfter den splittade och förvirrade tillvaron upp till den segerklara enhet den syftar till. Alla lifvets motsatta krafter äga något godt och evinnerligt, de vända sig blott till ondo i vår isolafion och vårt mörker. Öfverallt rasar kamp: mellan förnuft och vanvett, mellan vilja och begär, mellan härskare och förtryckta, mellan kvinna och man, mellan idéernas fientliga härar, men i allt och alla finnes något sista sant och rätt och oförytterligt. Också i det mest fallna, det mest ensamma och ringa, lyser något af det oförgängliga goda, som förbinder med alltet och är alltet. Detta eviga kallar Fröding för Graal. Ehuru snart framförd på en stapplande tunga, äger denna hans etiska monism, till hvilken han med sina yttersta krafter kämpat sig in för att andligt öfvervinna sin sjukdom och sina hemska kval, en divinatorisk storhet. Enheten är människoandens innersta visshet och fordran. Och sanningen lågar, förenande himmelens ljus och helvetets brand i Graalsångens djupsinniga, orakeldunkla och mäktiga rader. I detta ögonblick blir Fröding till en mörk och väldig mytisk sångare, en flammade profet. Men sådana sanningar ser man också endast på den yttersta gränsen, och blixten, profeten såg upplysa lifvets högsta och understa regioner, måste också förstumma honom själf.

KÖP KOCKUMS
HYGIENISKA
Utvändigt blå, invändigt hvita
PANSAR-Emaljerade GRYTOR.
Starka. Prisbilliga.

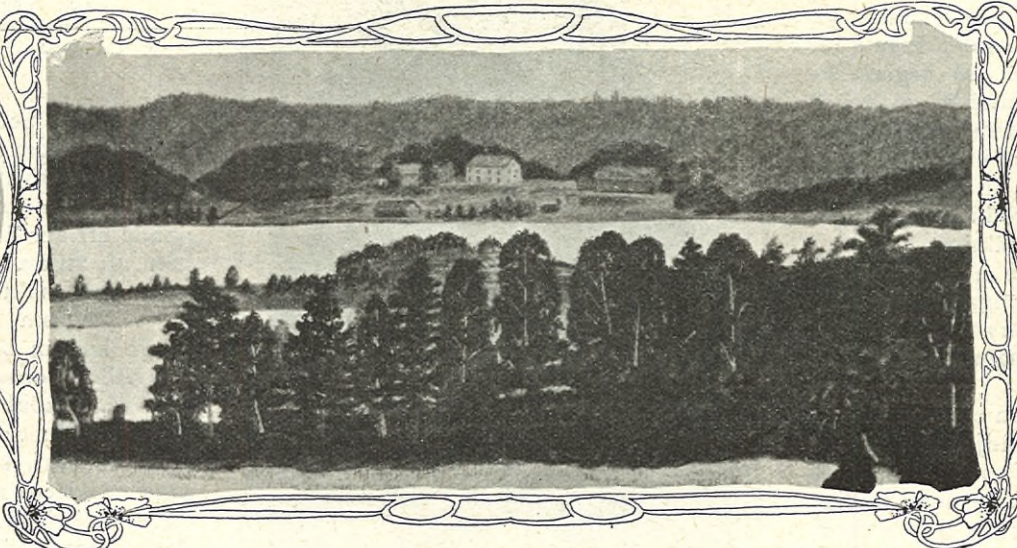
Cerebos Salt

renhet och kvalitet garanteras.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

Frödings barndomsbygd.

GUSTAF FRÖDINGS MOR
FRU EMILIA FRÖDING,
FÖDD AGARDH.

GUSTAF FRÖDINGS FAR
LÖJTNANT FERDINAND
FRÖDING.

NÄR JAG och en min vän en vacker högsommardag beslöto att göra en vallfärd från Karlstad till Gustaf Frödings barndomsbygd i Alster, så valde vi att färdas dit ut på det gamla romantiska sättet med skjuts, oaktadt ju järnväg stått oss till buds, åtminstone till Alsters station. Och vi fingo ej skäl att ångra oss — redan landsvägen mellan Karlstad och Alster är rik på stämning och skönhet.

I den solglittrande morgonen rullade alltså vår droska ut genom förstäderna vid Hagaborg och Svinbäcken och vi befunno oss snart vid det vägshål, där en hvitmålad vägvisare pekar med ena armen mot Filipstad, med den andra mot Kristinehamn. Den senares anvisning hade vi att följa — Alster ligger nämligen efter Kristinehamnsvägen. Där rådde nog i forna tider, innan järnvägen kommit till stånd, en liflig trafik; all landförbindelse

1. UTSIKT FRÅN BYN — FRÅN DEN PLATS PÅ ALSTERSTRANDEN, DÄR FRÖDINGS NEDBRUNNA BARNDOMSHEM ANTAGES HA LEGAT. STENHÄLLEN I FÖRGRUNDEN ÄR DET S. K. "TROLLBORDET". 2 LADUGÅRD OCH

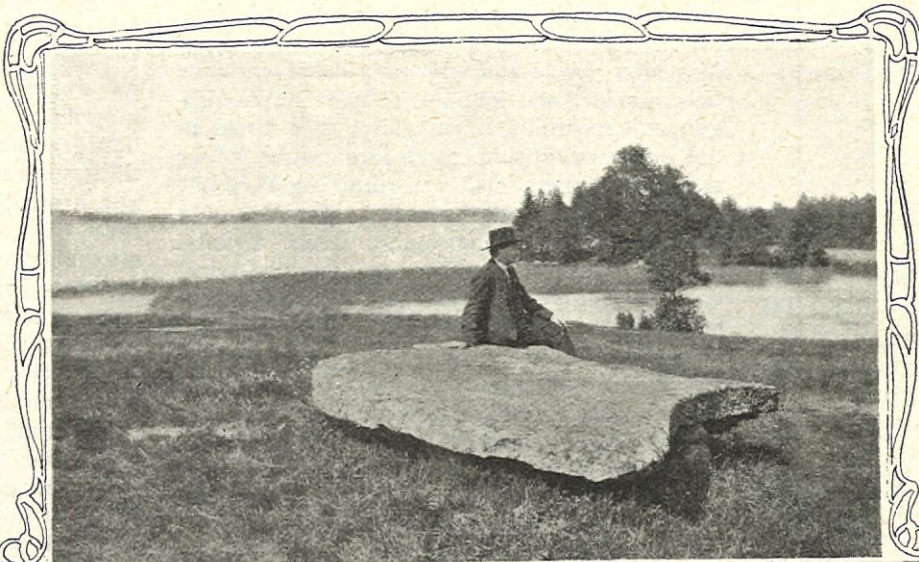
FRÖDINGS BARNDOMSHEM BYN. EFTER EN GAMMAL MÅLNING.

de båda största värmländska grannstäderna emellan gick då fram just här. Här körde bönderna sina foror, här rullade herrgårdarnas tunga karosser fram med herrskapen vid deras stadsvisiter. Här hade nog också Gustaf Fröding som barn färdats åtskilliga gånger.

Nu för tiden är det helt stilla på denna väg. Man möter knappast en vandrare, och de människoboningar man ser under färden äro mycket få. Men på båda sidor om vägen resa sig de

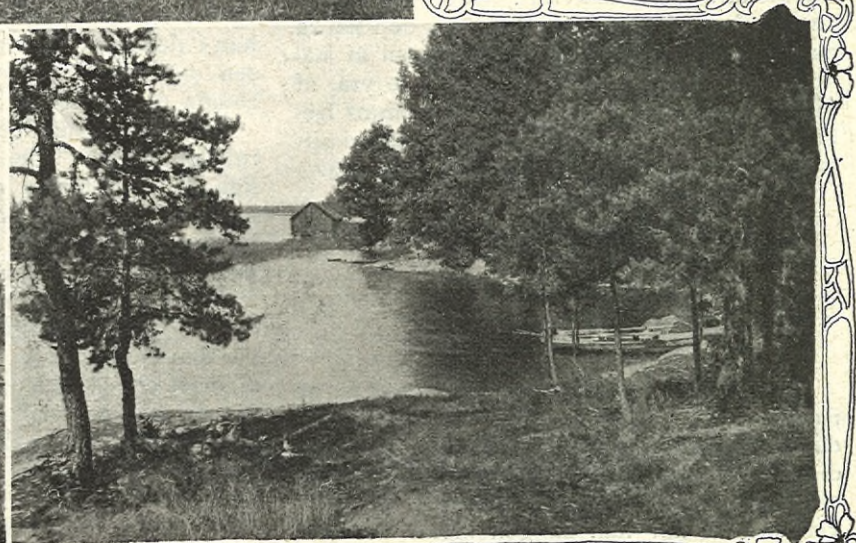
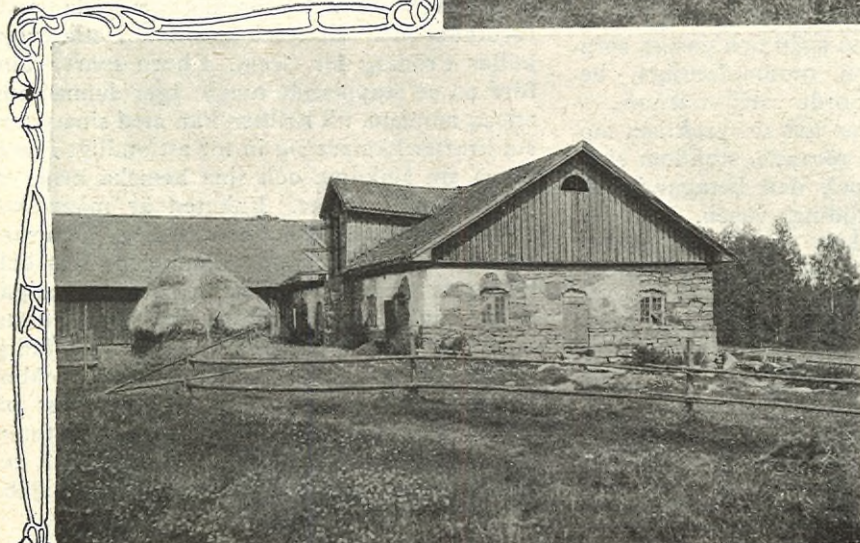
ståtligaste tallar och granar öfver den friska skogsmosan. Man häpnar att i så omedelbar närhet af en stad finna ett präktigt skogsbestånd, så väl bevaradt och vårdadt. Förklaringen ligger däri, att skogen är kronoegendom; som sådan har den dess bättre blifvit räddad undan timmerjobbarnas glupska händer och kan än i dag bjuda på allt det vackra och rogifvande, som man tänker sig förknippadt med en äkta värmlandsskog.

Efter färden genom den ståtliga kronoparken kommo vi snart till den plats, där en biväg från stora landsvägen tar af åt Gunnerud i Alster till. Här ändrar landskapet karaktär. Våldiga stubbar öfverallt på marken vittna om, att äfven här fordoms dags växt högstammig barrskog. Men nu är den försvunnen, och hans plats har mestadels inkräktats af ung löfskog, som visar en hänsynslös lifskraft. Den håller

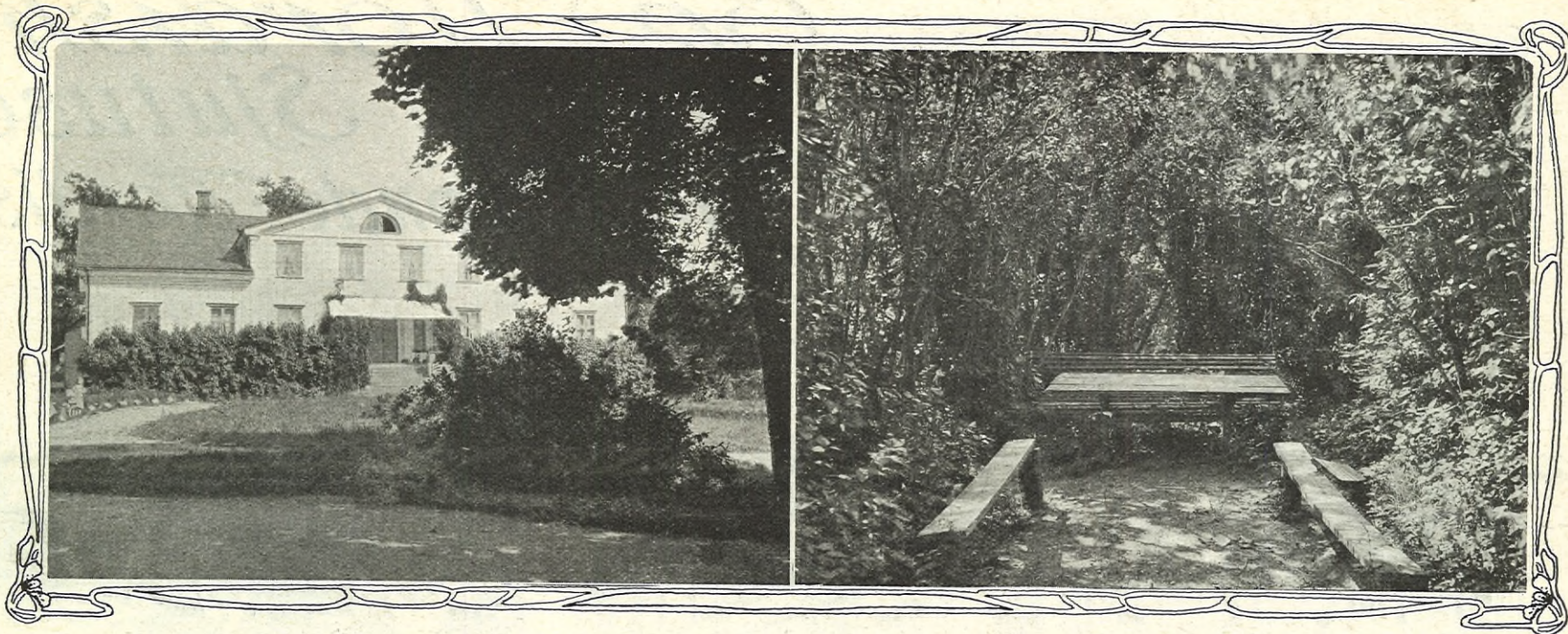
LADULÅNGA FRÅN FRÖDINGSKA TIDEN VID BYN I ALSTER.
3. "DUNGEN" EFTER ALSTERSTRANDEN I BYN MED DEN GAMLA SJÖBODEN.

FOTO FÖR IDUN AF AUG. PEHRSON, TORSBY.

Hvarje husmoder **Barngarderoben** Hvarje sömmerska
bör **likaså.**
prenumerera på **Pris för helt år 3 kr.: haft år**
kr. 1:60. Lösnummer 30 öre. **12 häften årligen.**

PÄRMAR
till IDUN 1909 och föregående år
tillhandahållas till följande priser: Iduns pärm, röda med guldtryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre.
Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

4. GUNNERUDS HERREGÅRD I ALSTER. 5. SYRENGROTTAN VID GUNNERUD I ALSTER (I FRÖDINGS "SAGOFÖRTÄLJERSKAN").
FOTO FÖR IDUN AF AUG. PEHRSON, TORSBY.

nästan på att eröfra Gunneruds-vägen, och att färdas där var som att resa genom ett enda långt löfhvalf, där de smidiga grenarna med sina friska blad stundom skämtsamt ströko oss om kinden.

Men plötsligt byttes ungsbogen vid vägkanten ut mot äldre löfträd, raka och allvarliga, med knotiga stammar och lummiga, susande kronor — man kom in i en typisk gammal herregårdsallé. Det var Gunnerudsallén, och inom kort körde vi förbi det gamla herresätet, med hvilket så många Frödingsminnen äro intimt förbundna. Det hade varit frestande att stanna, men som vi beslutit spara Gunnerud till hemresan, fingo våra Bruntar springa ännu en stund. Genom odlad bygd, där åkrarna lågo frodiga öfver den lätt kuperade marken, körde vi slutligen upp till en gård, som låg på en liten delvis skogbeväxt höjdsträckning vid stranden af en sjö. Det var sjön Alstern, som bredde sin silfverskimrande spegel framför oss, och gården var Byn, Gustaf Frödings barn-domshem.

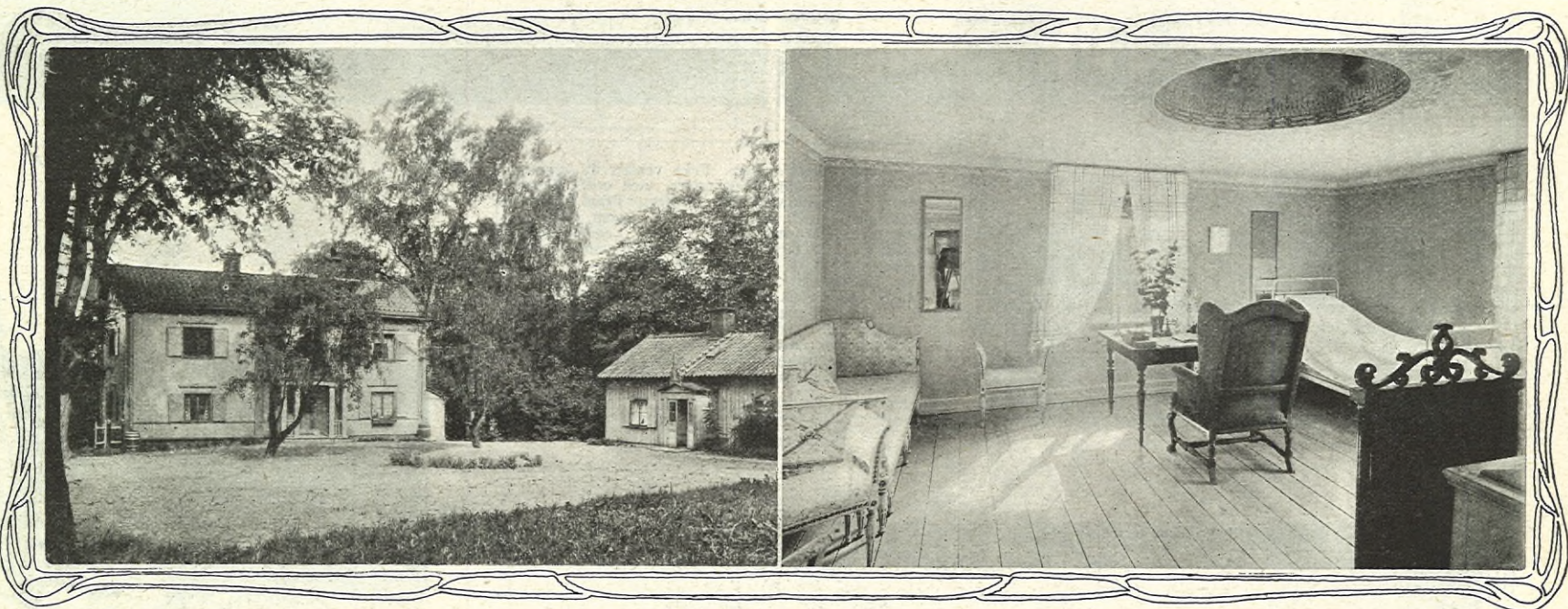
Vi stodo tysta, vi läto stället och dess minnen tala, medan vi blickade oss omkring. Ut-sikten är mycket vidsträckt och af sitt säregna, blidt vemodiga behag. Den ovalformade sjön dominerar landskapet; grönskande stränder, mest beströdda med tegar, men äfven med en och annan skogsdunge, slutta långsamt ned mot den klara vattenspegeln. Här och där badar sig ett vassgrund, en holme eller ett litet näs i böljornas svala stänk. Och vi hade lyckan att få se nejden just sådan Fröding en gång hälsat den, med "skimmer i molnen och glitter i sjön" och med "ljus öfver stränder och näs". Och ännu som då stod skogen härlig och grönskande "bakom ängarnas gungande gräs".

En strålande sommartafla alltså! Och dock hade den som antydt sitt omisskännliga inslag af vemod och sorgsen enslighet. Allt var så ensamt och tyst; inte en farkost syntes till därute på den stilla sjön, inte en människoskepnad var att upptäcka på vägarna i den glest bebyggda trakten. Och vid själfva gården

Byn bär numera mycket en viss prägel af förfall och vanvård: "Det är tomt, det är brändt, det är härjadt och kalt." Ett nytt boningshus har under senare tid visserligen uppförts af de nya ägarna i stället för det för längesedan nedbrunna Frödingska hemmet, men det nya huset passar alls icke in i stämningen. Däremot stå ladugård och ladulänga samt en liten lustig sjöbod nere vid stranden kvar sedan den Frödingska tiden. Särskildt ladugården, där rappningen börjat falla af, så att den ursprungliga massiva granitmuren blottats, är intressant att se ännu i sitt förfall. — Framme på strandslutningen, där fordom det Frödingska hemmet låg, där "ligger berghällen bar", alldeles bokstafligt, och rundt omkring öfver backarna växer gräset vildt och oansadt och prasslar melankoliskt i vinden alldeles som på en gammal öfvergifven sätervall.

Men lyssnar man till skaldens sång, då framtröllas ock än en gång synen från hans barn-domsdagar: öfver berghällen reser sig åter det gamla huset med dess solbelysta hvita gavel

GUSTAF FRÖDINGS NUVARANDE HEM, GRÖNDAL PÅ DJURGÅRDEN. SKALDENS SKRIF- OCH SÄNGKAMMARE PÅ GRÖNDAL.
FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

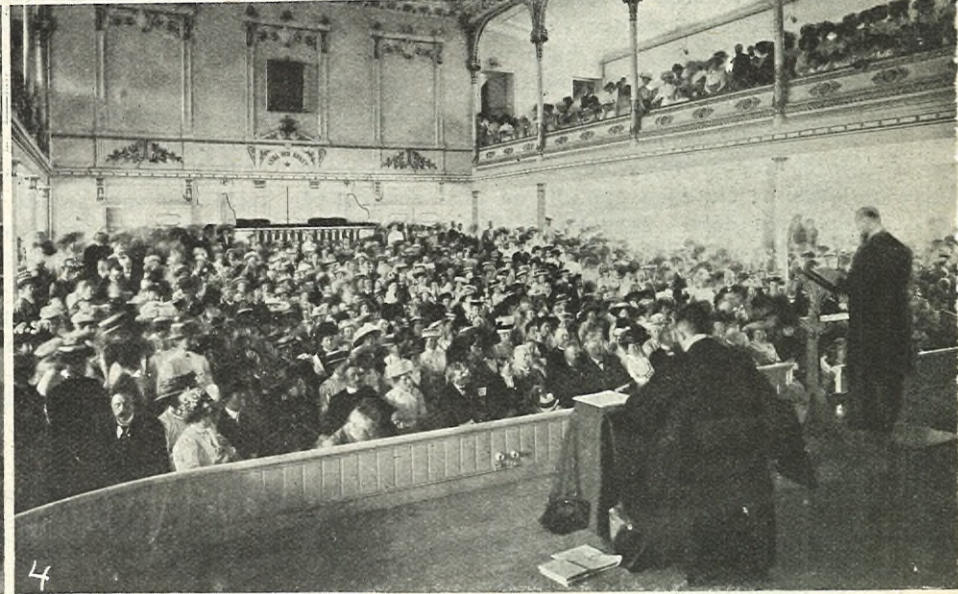
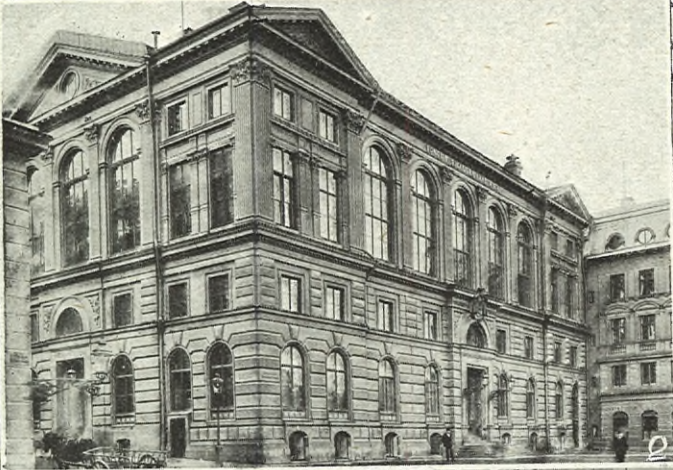

Innan 7 kr. betalas för ett snörlif, bör ifrån Franska snörlifssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

Salamander alla sorter.
Enhetspris 15,—
Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

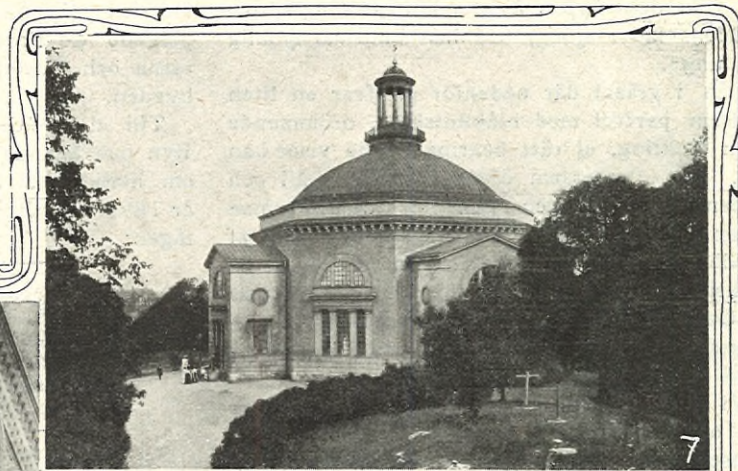
En Nordisk Sjutusen vid Tionde Nordiska

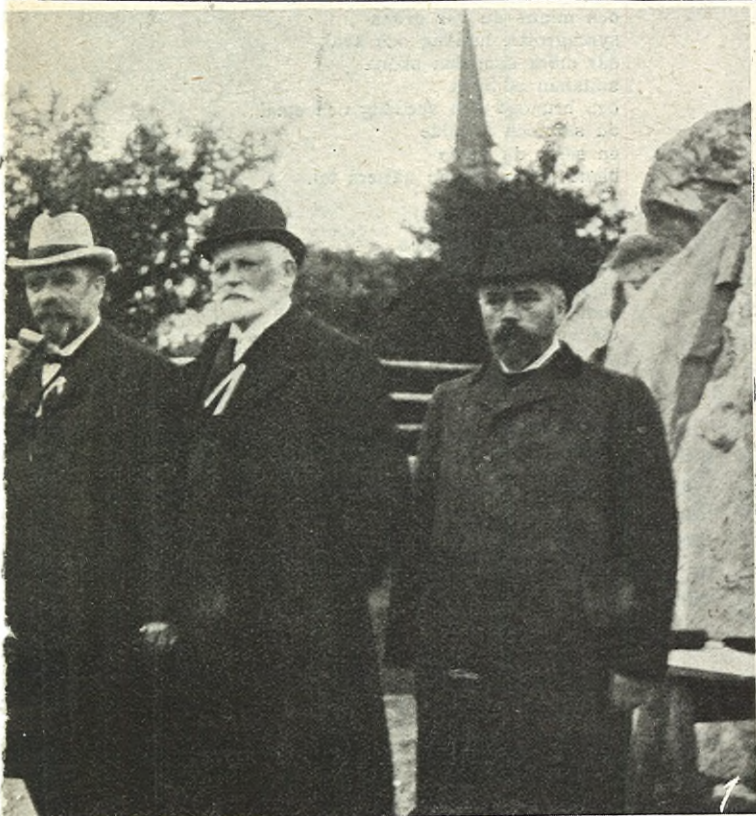
1. *Mötets funktionärer.* Från vänster till höger: Professor Wald. Ruin, Helsingfors, vice ordf. Rektor A. Ræder, Kristiania, vice ordf. Professor Frans von Schéele, Stockholm, ordf. Professor S. L. Tuxen, Köpenhamn, vice ordf. Läroverksrådet N. G. W. Lagerstedt, Stockholm, vice ordf. Öfverlärare Alexander Jonsson, Stockholm, sekreterare. 2-8. *De olika möteslokalerna.* 2. Musikaliska akademien. 3. Svenska teatern. 4. Ett föredrag på Musik akademien. 5. Ett föredrag i Blasieholmskyrkan. 6. Utanför Blasieholmskyrkan. 7. Skeppsholmskyrkan. 8. Föredrag i Skeppsholmskyrkan. 9. Interiör från Skolutställningen i Engelbrekts folkskola. 11. Skolutställningens bestyrelse. I främsta ledet från vänster: fröken M. Widegren, läroverksrådet Lagerstedt, fröken A. Kruse,

Bildningsfest deltagare Skolmötet i Stockholm.

7

1

6

8

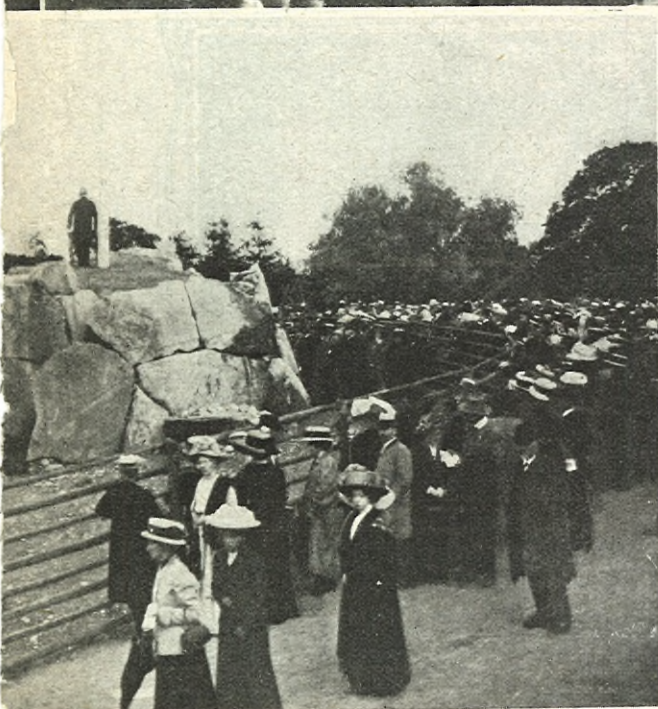
12

5

13

fröken H. Lundberg, dr Valfrid Palmgren. 12. Mötesbyrån i Musikaliska akademien. 13. Mötesbyråns ledare och personal. I främsta ledet från vänster: Fru I. Björkman, hr G. Björkman, fröken Augusta Hellberg (Inkvarteringsbyråns föreståndarinna), öfverlärare Carl Lidman (Mötesbyråns föreståndare), öfverlärare A. Branzell, fru Stina Hedberg. 14. Lekuppsvisningar på *Festen i Lårotts-parken*. 15. Pedagogernas flottillj på *Skärgårdsutflykten*. 16. Från *Festen på Skansen*. Professor v. Schéele talar från Renberget. 17. Kvinnliga marskalkar. 18. Typer ur vimlet. Längst till vänster dr Fridjuv Berg. I midten justitierådet F. R. Thomassen, Köpenhamn.
Foto för Idun af A. Blomberg.

17

18

och från dess öppna fönster klingar såsom skaldens fader sjöng, "då han ännu var lycklig och ung".

Och i gräset där nedanför ströfvar en liten stillsam parfvel med blåklintsblåa, drömmande ögon omkring, ej rätt begripande de visor han hör, men fundersam öfver deras innehåll och gripen af melodin och rytmen och de sällsamma orden och tonfallen. Det är den lille Gustaf Fröding, sådan vi känna honom från systemens beskrifning, den lille Gustaf, född till diktare af Guds nåde med skönhetstörstens och skaparelängtas kostliga och vådliga arf i blodet på både fäderne- och mödernesidan.

Vi kunna också följa den lille Gustaf när han om sommarkvällarna slår sig ned i syskonkretsen vid "trollbordet" — en väldig, egendomligt formad stenhäll, som ligger i strandslutningen än i dag — och girigt, med häpet vidöppna ögon lyssnar till de sagor, som den äldsta system berättar. Jag sätter mig själf ned på "trollbordet" och hör hur vågorna sakta skvalpa därnere i viken bland vasstrån och säf. Var det här som Fröding redan som barn fångade melodin till den underbara, innerliga

"Säf, säf, susa,
våg, våg, slå!"

En bit i nordost från gården ligger ännu "dungen, där göken gol". Nu är det så tyst och stilla under furornas hvalf. Men minnet och vinden och skaldens sång sjunga om den tid, när små töser, skaldens barndomsvänner, "sprungo här med bara fötter och trasig kjol att plocka dungen bärr", och gripande ljuder genom lyssnarens själ:

"den dungen är mig kär,
min barndom susar där."

Fortsätter man sin väg än längre genom dungen, så träffar man också de från den Frödingska dikten välbekanta ställen, som heta "Liljekonvaljernas hufvudstad" och "Vargens gård af ris och stenrös". Ja, hvar man än styr sin kosa därute, så erinras man om "Ströftåg i hembygden", och man märker väl, hur innerligt deras blidt vemodiga skönhet smälter samman med hela landskapets karaktär — ej underligt, då Gustaf Fröding här tillbragte sina första intrycksrika barnår. Född i den på andra sidan sjön liggande Alsters herrgård år 1860, flyttade han nämligen med sin familj till Byn 1861 och bodde där till 1865.

Efter korta vistelser i Karlstad och Lund, slog sig familjen sedan år 1867 ned i Kristinehamn, där den var bosatt till faderns död 1881. På Gunnerud i Alster bodde emellertid alltså ända till sin död 1872 Gustafs farmor,

änkefru Kristina Gustafva Fröding. Henne plägade de Frödingska barnen gästa om somrarna och Gustaf kom alltså ofta åter till fosterbygden.

Till detta Gunnerud ställde vi färden från Byn och ägnade i förbifarten en titt åt Bymon, om hvilket det bl. a. heter i den i "Nornan" år 1896 offentliggjorda första versionen af ströftågen:

"Och här gick vägen vid Bymon fram,
där bodde soldaten Stolt.
Mig tyckes han står vid björkens stam,
som fordom rak och allvarsam,
hans hustru niger i stugans dörr
beskedlig och blid som förr.

— — —
Dock fjärran i länder långt ifrån
bo Stoltens dotter och Stoltens son,
långt bort från Bymons ängd
och stugan står tom och stängd."

Mellan de ålderstigna, men ännu imponerande höga och stolta, hvitmenade grindstolparna vid Gunnerud körde vi inom kort in i den gamla lummiga parken. Den sluttar starkt mot en liten älf, som nere i dalens botten bildar en hvitskummig, sorlande fors. Men uppe i branten ligger ännu det ärevördiga, hvita herrgårdshuset som på den tid Fröding gästade där, med sin bastanta höga stentrappa, där "släkta" möttes och kysstes och klappades i sommartid i välkomstglam. I byggnadens sydöstra hörn ligger det rum, som Fröding för evigt i "Ett gammalt förmak". Den gamla dam vid klaveret, som nämnes i dikten, var en faster till Frödings mor samt syster till den snillrike biskop Agardh och själf berömd för fåring och talanger.

Men det är framför allt i omgifningarna vid Gunnerud, som man får leta Frödingsminnena. Den gamla härskarinnan på stället var nämligen nervös och otålig och led intet barnstoj i sin närhet. De Frödingska barnen voro därför hänvisade att under sina sommarbesök tillbringa dagarna ute i det fria i skog och mark, ute i parken eller i bygden bland godsets tjänare och underhafvande. Här mottog den unge Gustaf flera af de intryck och mötte många af de folktyper, som han sedan använt i sin dikt. Här berättade trädgårdsmästaren Fax vid Gunnerud om "Bergslagstroll" och "Skogsrått", här blef en skraddare, som gick i gårdarna och sydde, förebilden till "korporal Storm", sedan denne kommit "på kneken", här bodde "Lars i Kuja" och andra figurer från värmlandslåtarna.

Vid själfva Gunneruds gård, i nedre trädgården, där finner man ännu den syrengrotta, som Fröding besjunger i "Sagoförtäljerskan".

Gruset på gången och inne i grottan är oansadt, bänkarna illa medfarna af tidens tand, bordet skrangligt. Men de gamla härliga syrenerna stå ännu lummigt gröna och skänka en ljuf svalka. Och från dalens djup klingar forsens sorl liksom den fordom klingade in i systemens röst, när hon berättade sina sagor för Gustaf. Hur har ej skalden själf vid senare år gripits af minnet:

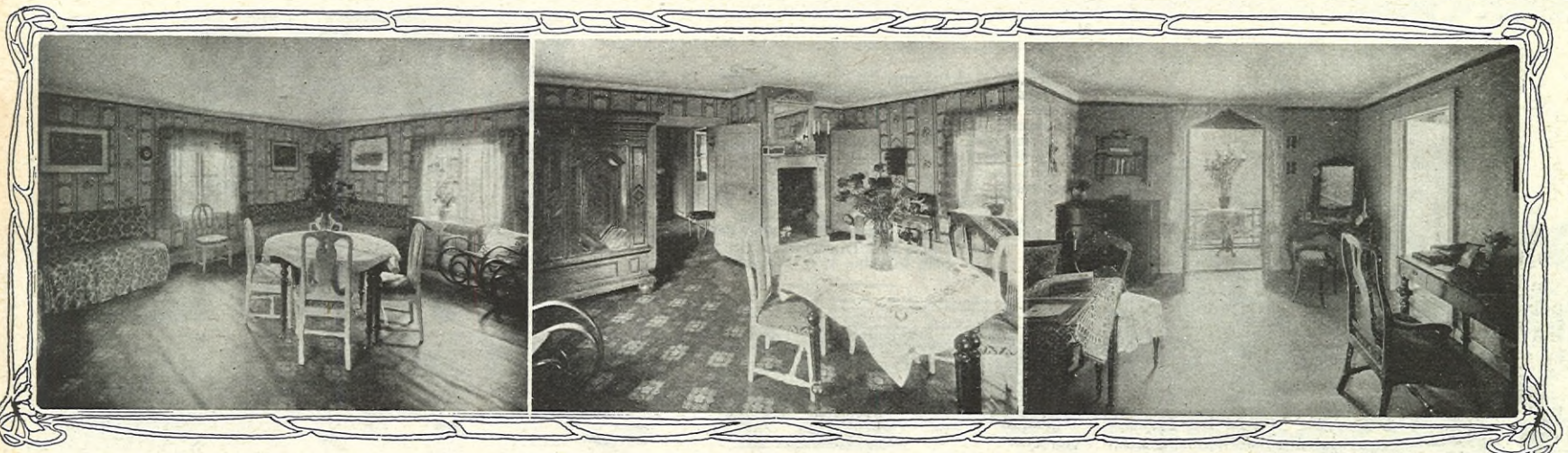
"Och minns du Ali Baba
och minns du vår gröna
syrengrotta, lummig och sval,
där mörk som den sköna
sultanen af Saba
och brunögd och spenslig och smal
du satt och förtalde
en saga, du valde
bland tusen och en natters tal.

— — —
Och godt var att luta
sitt hufvud mot silket
och njuta hvar beta
af sagornas bröd i hvar ord
som sparfvorna njuta
vid neket, på hvilket
det bästa de veta
är satt som på gästbudsbord."

Ja, den gamla sagostämningen lefver kvar vid Gunneruds gård och det är ljuft att sitta i syrengrottan en sommarafon och låta sig fångas af minnenas trollmakt. Under hela återfärden till Karlstad band den oss och strofer ur "Ströftåg i hembygden" sjöngo oafbrutet i våra öron.

Vid mognare år vistades Gustaf Fröding långa tider i en helt annan del af Värmlands landsbygd än den, där vi nu uppehållit oss — i en trakt, där själfva landskapet har ett långt kraftigare drag och där folklynnnet också är mera lätt och muntert. Det var när han under sina studentår plägade gästa system, som i Brunskog köpt sig en gård, hvilken hon själf brukade. Från denna trakt af Värmland har nog Fröding hämtat de flesta af de burleska folktyper, som vi känna så väl från hans värmlandslåtar. Men det finaste och innerligaste, det blidast vemodiga i hans diktning, det är utan tvifvel knutet till barndomsbygden kring Alsters stränder. Det är därför aldeles i sin ordning att den påtänkta Frödingsstenen reses just där. Så länge ett svenskt språk gifves, skola hänförda skaror vallfärda dit ut för att hylla skalden och med honom i andakt lyssna till böljans eviga sång "om det gamla i Alsters dal".

OSCAR STJERNE.

1 OCH 2. MATSALEN I FRÖDINGS HEM PÅ GRÖNDAL. 3. HUSFÖRESTÅNDARINNANS RUM DÄRSAMMASTÄDES. FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*, erhålles inom Sverige portofritt:

Idun 1892	2:—	Idun 1908 (med julnumret)	5:50
Idun 1893 (nr 1 felas)	2:—	Idun 1909 (med julnumret)	6:—
Idun 1895 (utan julnummer)	2:—	Iduns julnummer 1894	0:20
Idun 1904 (med julnumret)	4:—	Iduns julnummer 1895	0:20
Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas)	4:50	Iduns julnummer 1905	0:50
Idun 1907 (med julnumret)	5:—	Barngarderoben 1905, komplett	2:—

LÄS!

Huru höja vårt folks arbetsglädje?

HUR ÄR DET väl för närvarande ställt med vårt folks arbetsglädje?

För att känna glädje i arbetet, måste ett folk vara sundt, och att därvidlag ej de lyckligaste förhållanden äro rådande, visa oss de budbärare af papper och trycksvärta, som strömma ut öfver landet för att förtälja oss om hvad som försiggår i våra städer och rundt våra bygder.

Hos ett sundt folk jäser ej så mycket hat och bitterhet, där begås ej så många sedlighetsförbrytelser och råheter, där falla ej heller årligen hundratals människor offer för sin egen hand, därför att lifvet blifvit dem för tungt — eller de för svaga för lifvet.

Men just därför att förhållandena äro mörka, blir frågan så brännande och man lyfter så gärna blicken mot ett strålande önskemål.

Ett folks vilja att skänka ett folk glädje.

Ja, en lifsfråga blir det, ty glädje är lifgivande och försonande, glädje är ett mäktigt ord både för den, som fått erfara den och den som fått sakna den. Men en godtköpsvara är den icke.

Arbetsglädje förutsätter kärlek till arbetet, och kärlek till arbetet förutsätter kärlek till lifvet. Och därmed kommer man frågan riktigt nära. Hur skall nu lifvet uppfattas?

När jag som barn skulle lära välskrifning, stod det i förskriften: Måste är en bitter ört. Detta är en sats, som man alltför ofta får stafva på, sedan man lämnat välskrifningsöfningarna långt bakom sig, men bitterheten skulle kanske bortfalla, om man fostrades starkare inför detta måste.

Nu säga tusentals människor till sig själva: du måste arbeta för att lefva, men samtidigt känna de arbetet som en börda, som ett oblidt öde lagt på deras skuldror, medan bitterheten mot dem, som kunna lefva utan att arbeta, gräfver djupa remnor i deras själar. Med denna uppfattning af lifvet och dess lyckovärden är det klart, att det är svårt att nå fram till någon arbetsglädje.

Det är sant, att det måste göras mycket utifrån för att höja vårt folks arbetsglädje, och denna samhällsplikt börjar också, som glädjande är, att mer och mer göra sig gällande. Man söker att stärka folkhälsan genom allt hvad i dessa tider göres för städernas och grändernas barn, man söker, genom att ordna bostadsfrågan på ett mer tillfredsställande sätt, öka trefnaden i hemmen, där nya krafter skola hämtas till arbetet. Man söker också att genom folkbildningsarbetet meddela den själaspis, efter hvilken helt säkert många af dem, som aldrig få besöka läroverk och universitet, känna hunger.

Man söker slutligen att genom ungdomsmöten och hembygdskurser höja ungdomens idealitet, en uppgift, väl värd att omfattas med hängivenhet och intresse, ty utan idealer fins det ingen verklig arbetsglädje.

Allt detta, som göres utifrån, måste mötas af inifrån beredd mark, om det skall bli rätt fruktbringande. Men att bereda marken inifrån kräver mycket af vårt folk, väl ej så stora pekuniära uppoffringar, som en omvärdering af lifsvärden, ett skapande af karaktärer, af folkfostrare.

I våra skolor meddelas det nu kunskap i en mängd olika ämnen, och på sina examina kunna våra folkskolebarn som ett vatten redogöra för namnen på sjöar, berg och floder i långt aflägsna världsdelar, därvid visande oss äldre, hur ofullkomligt egentligen vårt minne är för

Till en Frödingssten,

afsedd att uppställas på den plats vid Alsterns strand där diktarens af honom själf med vemodig innerlighet besjungna barndomshem en gång låg, beslöt årets värmländska ungdomsmöte att taga initiativ genom att utvälja tre personer och åt dem anförtro alla erforderliga anstalter för planens förverkligande.

Denna plan har först utkastats af vår värmlandsfödde bildhuggare Christian Eriksson, hvilken för flere år sedan inför en krets af värmlandsstudenter i Upsala utvecklat den: han ville i sten skapa ett minnesmärke öfver Fröding, framställande skaldens bild omgifven af fantasibilder ur hans värmländska diktning. Chr. Eriksson har också funnit det riktigt att stenen bör stå på det ställe där Fröding mottagit sina första intryck af den natur och det folk han i sin dikt förevigat. Slutligen har också Chr. Eriksson beräknat kostnaden för stenen komma att uppgå till mellan 5,000 och 10,000 kr. — närmare har han inte tilltrött sig att bestämma den.

Rätta tillfället för ett försök att förverkliga denna vackra tanke till en hyllning af vår store värmländske diktare har ansetts vara nu, när han fyller 50 år. Alla som på hans halfseksdag vilja bringa honom ett tack för hvad hans rika genius gifvit vårt folk kunna göra det genom att hjälpa Värmlands ungdom att utföra hvad den just i förlitan på en sådan hjälp vågat företaga sig. Det är också vår förhoppning att Gustaf Frödings många vänner och beundrare med glädje skola bidra till att på detta sätt hufvudsakligen hans verk och hans minne.

De belopp som skänkas till den blifvande Frödingsstenen böra — jämte listorna, när de tecknats å sådana — före 1 okt. insändas till någon af undertecknade, värmländska ungdomsmötets kommitterade, som tills vidare ansvara för medlen. Skulle bidragsteckningen tilläffventyrs gifva en större summa än som erfordras för Frödingsstenen, har det ansetts att överskottet lämpligast bör öfverföras till Frödingsfonden, hvilken, bildad för att bereda skalden en för hans existens i någon mån betryggande lifränta, blott uppgår till något öfver 25,000 kr. och således väl kunde behöfva förstärkas.

Karlstad i juli 1910.

Å Värmländska ungdomsmötets vägnar:

MAURITZ HELLBERG.

Karlstad.

HARALD VADMAN.

Molkom.

HELGE KJELLIN.

Upsala.

Ett kapitel i en nationell lifsfråga.

Af

Gustava Svanström.

det vi ej ha direkt bruk för utan "lägga på hyllan".

Vore det väl förmätet, om våra lärare och lärarinnor, jämsides med allt det andra, sökte att ge sina elever en lektion i det mycket svåra men mycket viktiga ämne, som heter lefnads-konst? Där den djupa vörndnaden för och kärleken till lifvet vore det första budet, ty där denna vörndnad och kärlek finnas måste de ovillkorligen grundlägga en kärlek till arbetet, en glädje i arbetet. Ty då blefve intet så ringa, att det ej kunde få en rymd öfver sig, marken blefve ej endast en fläck, där man med svett och möda förvärfvade sin näring, utan en vän och kamrat, hos hvilken sunda hjärtan kunde höra arbetets lofsång från fälten likaväl som lärksången i skyn.

Ett annat viktigt bud är: viljan till hälsa. En filosof, Descartes, har sagt, att okunnighet är skuld, men om det inginge i folkmedvetandet, att sjukdom vore skuld, skuld, som våra egna och våra fäders synder åsamkat oss, och viljan att aflana den skulden väcktes till lif inom oss, skulle helt visst denna vilja till kroppslig och andlig hälsa kraftigt samarbeta med de hygieniska förbättringar och den hygieniska undervisning vår tid ifrar för.

Viljan till hälsa skulle också öppna ögonen för de naturliga hjälpmedel vi äga i vår sol och luft, vår natur, ja, i vårt lands skönhet. Ty skönheten — allra helst om den möter oss i så rena fröjder, som dem naturen ger, äger en stark makt att hela, lifva, stärka.

För den andligt och kroppsligt sunde är det naturligt att älska verksamhet, arbete, för honom är icke den lyckligast, som sysslolös äger guld och kan fylla sitt lif med njutningar, utan den, som kan sätta in sin kraft och håg på att nå fram till ett mål, eller också blott vara en länk i tjänandet, där det blir stort, som tjänar det större.

Inom industrien råda de svårsligaste konflikterna, och där hat råder, kan det ej bli tal om arbetsglädje. Skall då aldrig hos vårt folk viljan att upplösa den bittra disharmonien bli starkare än disharmonien själf?

Säkert sker det både tyst och öppet mycket ärligt arbete för detta, ty denna sak måste ligga alla dem varmt om hjärtat, som förstå den oändliga skillnaden mellan att arbeta med glädje och utan.

Men härvidlag fordras det nog stora offer både af dem, som hata och dem, som hatas. Ett folks offer för att skänka ett folk glädje.

Lättare kan det synas vara att höja arbetsglädjen hos alla dem, som fått sig den svenska jorden anförtrodd som arf och ägo. Den svenska jorden, där den bit för bit länkar sig samman, först mellan fjäll och berg och skogar för att sedan breda ut sig i rika och bördiga slätter.

Liksom hvarje landskapsnatur har sina särdrag, sin skönhet, har också hvarje landskaps folk sin från fäderna ärfda egendomlighet, som icke får slätas ut, om landskapet skall behålla sin karaktär. Vörndnaden för detta arf, hedrandet af far och mor är ett bud, som man icke får bortse ifrån, och särskildt i Dalarna har det visat att det håller sitt löfte. Intet annat landskap har så bevarat sin folkkaraktär; det har också framfödt stora hembygdsälskare och konstnärer, det lockar främlingen med sin friska färg och folkglädje, det har ej för intet af en diktare blifvit liknadt vid "Sveriges hjärta".

Ur kärleken till hembygden födes glädje i arbetet för densamma, och därför göres nu

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur

fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Norrländsgatan 16, Stockholm,

Mönsteraffären "Chic".

också mycket för att höja vördnaden för det egna. Hemslöjden i de olika landskapen uppmuntras genom föreningar, de gamla goda spånaderna och väfvarna komma åter till heders. Men ej endast arbetet bör uppmuntras, utan också det, som i alla tider utgjort en vederkvickelse i arbetet, nämligen musiken. Spelmanstävlingar anordnas därför i en mängd olika landskap för att leta reda på och bevara alla dessa gamla låtar och polskor, som framsprungit ur folkets själ, ur dess yrande ungdom och bräddfulla lifsglädje.

Men trots allt som göres och som helt visst ej blir utan frukt, kvarstår det dock — som i början af uppsatsen nämndes

— i sin helhet en mörk tafla. Och den tycks kanske mörkare nu, när sommaren står kraftig och ljus öfver landet, och det är som om själfva marken skulle ropa: glädje åt alla, skönhet åt alla!

Det går så lätt att känna, önska, drömma inför denna fråga — ginge det blott lika lätt att vilja något och att väcka viljan hos dem, som kunna göra något.

Först och främst måste folket själf genom-syras af viljan till glädje, hälsa, skönhet. Men dit är vägen ännu kanske lång, och många hinder möta, ej minst den lyckolära, som blott är som ett falskt alarm och en narrkäpa och hvarur det aldrig skall spira någon sund och äkta arbetsglädje.

Den store folkslifsdiktaren C. J. L. Almqvist skrifer:

“Därför må vi vara så kloke, att vi se, hurudana tingen äro i sig själfva, att icke skenet tager oss och ytan bedrager oss med en ljugande fågring.

Lättjan är i sig själf oro, och arbetet är lugn. Själens innersta lugn saknar den redlige arbetaren aldrig; om han lefver ibland oförnuftiga och våldsamma grannar, så kan han anfallas af en yttre smärta; dock tärer den icke hans lifs rot.”

Och vidare:

“Det ärofullaste för hvarje människa på jorden, hon må vara född af herresläkt eller af bondeföräldrar, är att vara duglig, och att bevisa sin duglighet genom ett godt arbete.”

Säkert kände han hjärtat brinnande i sig för höjandet af sitt folks arbetsglädje, när han skref dessa ord i “Arbetets ära”.

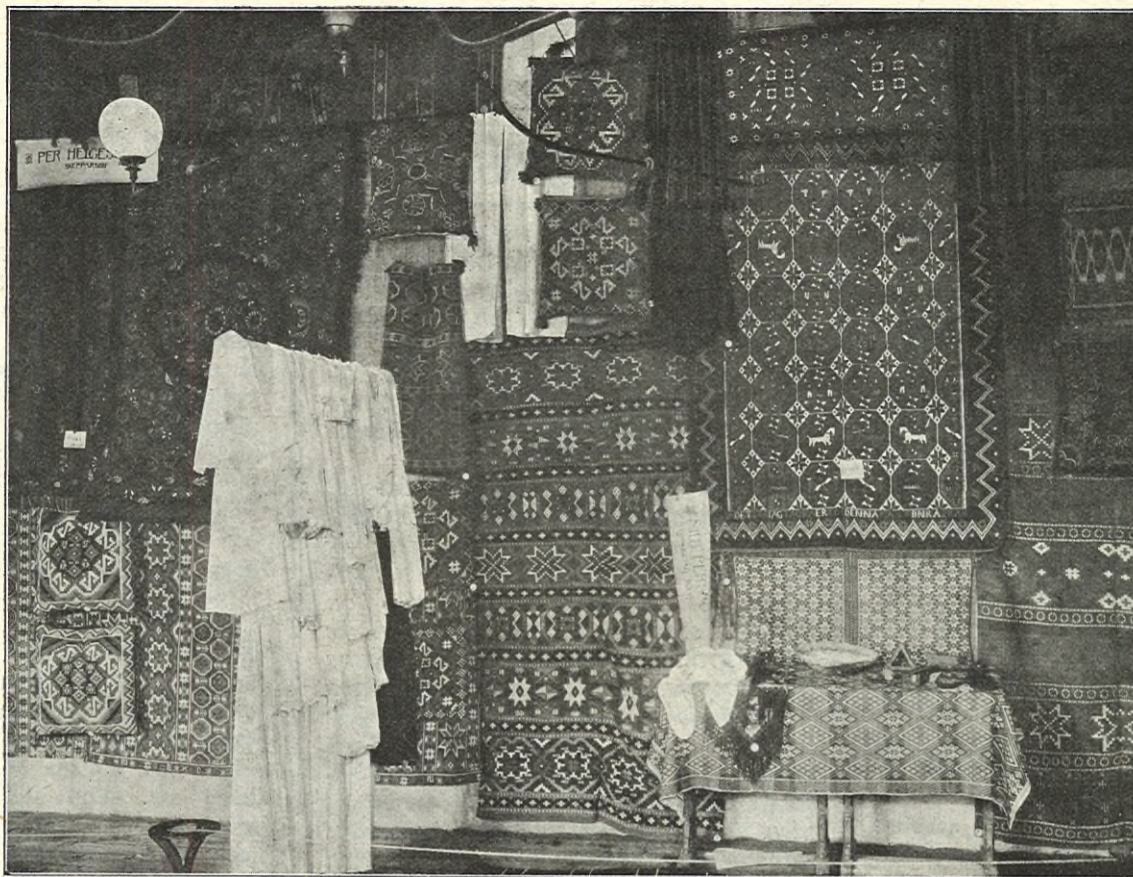
Konsten i hemmet.

Ett kapitel om tillvarafogandet af konstens skönhetsvärden för vårt dagliga lif.

SÅ LYDER PRISAMNET för oktober i vår serie “Årets tolf kapitel” och uppmana vi alla dem af våra läsare, som ha något att säga i frågan, att genom Idun framlägga detta för vår läsekrets. Tävlingsartikel, som icke gärna i längd bör öfverskrida 4 Idunspalter, insändes till *Iduns redaktion, Stockholm, senast den 31 aug.* och förses med påskrift: “*Iduns artikeltävling*”. För den enligt redaktionens åsikt bästa artikeln utfästes ett af

ett hundra (100) kronor

och den prisbelönade uppsatsen inflyter i något af Iduns oktobernummer.

FRÅN HEMSLÖJDSUTSTÄLLNINGEN I KRISTIANSTAD. NILS EKMARK FOTO.

En märklig textilutställning.

I KRISTIANSTAD öppnades onsdagen den 10 dennes en utställning omfattande hemslöjdsalster från Gälds och Albo härad i Skåne.

Utställningen, som omfattar dels äldre, dels nyare slöjd och anordnats på initiativ och under ledning af fröken Lilly Zickerman, har tillkommit i ändamål att väcka intresse för de gamla slöjdmönster, hvilka i stor rikedom förekomma i just dessa trakter.

Gälds och Albo härad äro nämligen gamla kulturbygder, i hvilken hemslöjden varit rotfast under århundraden tillbaka. Ett bevis för detta påstående finna vi bland annat i en gammal väfnad från 1400-talet, hvilken anträffas bland kollektionerna från Albo härad. I öfrigt bjuda dessa kollektioner på en sällsynt vacker och tilldragande anblick af mönster från gångna tider. Alla de gamla skånska väfnadsslagen, rosengång, skölblad, opphämta, krubbasnår, dukagång, munkabälte, flossa, rödlakan etc. äro här representerade och ej få mönster utmärka sig för en färg- och formkombination, som ställer dessa orters konstslöjd långt framom den, hvilken existerar i andra delar af provinsen.

Ett genomgående arag hos den nu öppnade utställningens samling af nyare arbeten är den trohet, hvarmed man i stugor och gårdar följt de äldre mönstren, hvarigenom den på andra orter så vanliga stilförbistringen och virrvarret i val af färger undvikits.

Såsom helhet sedd utgör utställningen vi det vackraste vittnesbörd om att hemslöjden, det är den gamla, högt förtjänta allmogeslöjden, i dessa trakter går till mötes en utveckling, hvilken — såsom landshöfdingen friherre De Geer i sitt högtidstal vid utställningens öppnande nämnde — skall verka glädje och tillfredsställelse, hemtrefnad och ekonomiskt välstånd i vidsträckt kretsar.

Riddarpojkaernes sång,

Johan Nordlings dikt, i tonsättning af *Richard Norén*, finnes fortfarande att tillgå å Iduns expedition, Mästern Samuelsgatan 43, Stockholm, till ett pris af 2 öre pr styck, då minst 50 ex. rekvireras.

En nordisk bildningsfest.

DEN LJUSBRINDANDE kulturen börjar inge oro hos en del människor liksom fordom okunnighetens mörker. Man börjar frukta att den tilltagande bildningen skall minska hågen för det enkla kroppsarbetet och i stället skaffa oss ett proletariat af halfbildade, som icke vilja veta af de s. k. grofsysslorna.

Detta är till en viss grad sant. Men tiden har nu blifvit så ljusfylld af en mängd nya idéer, så mättad af andliga sprängämnen, att det släkte, som spirar i dess luft, med eller mot sin vilja spärrar upp alla sinnen och

begär att få förklaring på hvad som sker. Det går icke, som många inbilla sig, att lägga spärrhakar på utvecklingen, och allra minst att sätta bindel för de ungas ögon.

Därför är lärarkallet nu större och ansvarfullare än någonsin, och främst mötas de lärare, som skola bibringa de unga den grundläggande bildningen, af ett mycket inveckladt arbete.

Förhandlingarna vid det nu avslutade tionde nordiska skolmötet i Stockholm, denna glänsande kongress af lärare och lärarinnor från de fyra nordiska länderna, gånge tydligt vid handen, hur vidt omfattande folkskolans bildningsarbete är i våra dagar och hvilka betydande kraf det ställer på sina funktionärer.

Öfverläggningsämnena ha varit många och diskussionerna ha förts med kraft, entusiasm och stor insiktsfullhet. Som idégifvare och reformatorer i högre grad än de andra ha särskildt danskarne utmärkt sig, och det har framgått af deras föredrag att Danmark f. n. är platsen för stora pedagogiska brytningar.

Som ett lämpligt komplement till detta skolmöte hade Föreningen för kvinnans politiska rösträtt anordnat ett kvinnorösträttsmöte på Svenska teatern, till hvilket skolmötesdeltagarne infunnit sig så långt utrymmet medgaf.

Fru Ann-Margret Holmgren framförde en varm hälsning till de skandinaviska systrarna, erinrande om att, medan Finlands och Norges kvinnor redan fått rösträtt, saknade ännu Sveriges och Danmarks kvinnor denna rättighet.

Nästa talarinna var fru Ellen Hagen, hvilken bland annat påpekade att när kvinnan en gång fått rösträtt i samhället skola kvinnorna få en grundligare, gedignare och billigare uppfostran.

Därefter uppträdde fröken Ellen Key, som bl. a. framhöll att utan kvinnan kan intet af de moderna sociala spörsmålen nå en tidsenlig lösning. Kvinnan får icke sin rösträtt en enda dag för tidigt, men många dagar för sent för att kunna afhjälpa bristerna i samhället.

Mellan de många och allvarliga förhandlingarna ha mötesdeltagarne också beretts rika tillfällen att bese Stockholm med dess muséer, parker och omgifningar, och dessa ströftåg ha förvisso ej varit de minst gifvande och vederkvickande under kongressveckan, som nu står som ett ljust och innehållsrikt minne för de 7,000 deltagarne.

Den gudarna älska...

Berättelse af Signild Edestrand.

(Forts.)

“JA, DEM har Ingefred satt in. Hon gjorde i ordning så godt hon kunde, tösastackaren.”

Den unge prästen vände sig hastigt om. Han befann sig ansikte mot ansikte med den gamla pigan Olu som kom in med aftonvarden, bestående af ett stycke bröd, kallt kött och en stor mugg mjölk.

“Ingfred fällde många bittra tårar, och vred var hon. Men det är också en evig skam af prästamoral att köra herr pastorn in i detta hålet. Vi veta nog, hvar skon klämmer, och hon skall ej hafva gjort detta för intet. Nu skall pastorn spisa härinne också. Ingfred... ja, ja, jag kan språka mer nästa gång jag kommer, för det är jag, som skall bära hit matbitarna.”

Olu aflägsnade sig efter en djup nigning, och herr Eske var ensam. Han åt sin kvällsvard halft frånvarande och satte sig sedan på kanten af sin stora väggfasta säng.

Skymmningen bredde sig öfver föremålen i den trånga kammaren, och herr Eske stödde hufvudet i båda händerna och försjönk i djupa tankar. I skarpt tecknade konturer draga bilder ur hans lif förbi hans inre syn. Han såg sig själf på den första taflan — ett ljuslockigt, treårs barn emellan tvenne öppna likkistor. Vaxljus flämtade, någon bad en bön dämpadt, entonigt. Någon tog honom i famnen och bar honom bort. Han visste, att han stått vid sina föräldrars sista hviloläger. De hade dött vid en olyckshändelse.

En annan tafla: Ett stort halfdunkelt rum. Glöden från en brasa. En hög karmstol, och från djupet af denna en vresig stämma: “Vakta dig för kvinnan! Frukta henne, och tro henne aldrig! Spörj henne aldrig om något, se ej åt hennes håll, glöm att hon finnes! Först och sist vakta dig för kvinnan!”

Han visste, att han befann sig på ett slott hos en aflägsen släkting. I en underlig omgivning förrann hans barndom och första ungdom. Ingen kvinna fick sätta sin fot inom hufvudbyggnadens murar — allt arbete utfördes af män. Här i ensamheten växte Eske upp, och en åldrig, sjuklig präst, som åt nådebröd på det gamla slottet, blef hans lärare. Denne, som en gång älskat en god kvinna, talade ibland i hviskande ton och med tårade ögon om allt det fina, veka och starka i en kvinnas själ, om mjukheten och ljufligheten af hennes varelse. Och gossen, som af slottsherrn lärdes att hata, lyssnade knäböjande med händerna i den gamles, lyssnade med en svidande längtan i sin själ.

— En annan tafla: Ett studierum. Böcker längs väggarna, böcker på bordet, på golfvet och i sängen. De båda gamla voro döda. Fosterfaderns sista ord hade varit: “Vakta dig för kvinnan!” Och den vehjartade läraren hade hviskat, än i döden fruktande sin stränge välgörare: “Frukta ej kvinnorna, se de många, men välj den enda, den bästa! Gif henne allt, du kan aldrig gifva henne tillfyllest, älska, älska henne! Hon är ljuset, hon är skönheten, hon är själen i lifvet.” — Så gledo många, många taflor förbi, och alla voro hvarandra lika. Rummets möblering kunde växla, språket, som talades af de besökande, kunde vara olika, hufvudsaken var dock ständigt densamma — böckerna. Böckerna! Men lifvet då?

Att lefva lifvet, att ge akt på, hur nära hans eget lif var förbundet med andras, därpå hade han ej tänkt, förrän han efter slutade studier återvänt till hemlandet. Som Eske Liebman egentligen aldrig stått i beroende till någon, hade han mest följt sin egen vilja, aldrig lärt sig att krypa eller smickra, aldrig befattat sig med att gå andra vägar än de raka för att nå sitt mål. Han hade varit van att lita på sitt eget omdöme, sin uppfattning, sin syn och härigenom nått en hög grad af själfständighet, som lätt förvandlades till oböjlighet, om man ville försöka kufva honom. Dock var han varmhjärtad och ytterst känslig samt på grund häraf lätt sårbar. Fördenskull bar lifvet honom så många törnen. —

Och kvinnan?

Ja, för henne hade han vaktat sig, ej af grundsats eller feighet, utan helt enkelt emedan hela hans intresse och hela hans tid upptagits af studierna. Men i de dolda djupen af hans själ lefde en obestämd längtan efter kärleken, efter kvinnan, den bästa kvinna i världen.

Nattens skuggor hade sänkt sig öfver herr Eske och hans grubbel. Han böjde sitt hufvud och drog en tung suck.

Men där ute lyste fullmånen. —

Det hördes lätta fjät utanför huset. En hvit gestalt fyllde ett ögonblick fönstret och stod i nästa med ett hopp på golfvet midt i månstrimman. Det var Ingfred.

Hon stod och skuggade med handen för ögonen för att upptäcka något i dunklet. Hennes böjda arm var naken och lyste hvit i månskenet. Hennes fötter voro bara, och hennes härliga hår svallade fritt omkring henne. En doft af vildrosor omgaf henne.

Det var Ingfred.

Som förhäxad stirrade Eske på henne, och inom honom ljöd det: „kom intet, kom intet hit — men — åh, kom ändå!“

Florence Nightingale.

Den KÄNDA filantropen miss Florence Nightingale har nu aflidit och med henne har världen förlorat en af sina största välgörarinnor.

Det var under Krimkriget, som den då 34-åriga miss Florence Nightingale organiserade den engelska sjukvården i fält.

Med en stab af 34 hängifna sjuksköterskor begaf hon sig till krigsskådeplatsen, där det saknades de enklaste förutsättningar för sjukvårdens bedrivande och där hon i början bemöttes på ett upprörande sätt af de militära myndigheterna. Genom underverk af energi, organisationsförmåga och ett verkligt hjältemod lyckades hon dock åvägbringa en ny tingens ordning och skapade ur det förtviflade kaos, som rådde på en härjad fiendekust på veckors afstånd från hemlandet, en sjukvård som ännu i dag kan stå som mönster. Från krigsskådeplatsen på Krim flyttade hon öfver sin verksamhet till de sorgligt ryktbara sjukbarackerna utanför Konstantinopel och lyckades äfven där införa ordning och reda.

Genom sina bragder under detta fälttåg skapade hon sitt lands sjukvård i fält och i stor omfattning äfven den öfriga världens. Det är bekant att i hvarje krig som Storbritannien fört sedan dess och ända till boerkriget har hennes hjälp och råd utbedts af den engelska krigsledningen.

För omkring tre år sedan rönte den nu bortgångna filantropen den för en kvinna enastående utmärkelsen att tilldelas “The order of merit”, hvarjämte hon var hedersborgare i London.

Och Ingfred kom.

Hon hade fått syn på den hon sökte och gick rakt fram och satte sig vid hans sida på sängkanten. Doften af vildrosor omsvepte honom, och han darrade, när Ingfred lade sin mjuka arm på hans axel. Hon lutade hufvudet intill hans och hviskade:

“Jag är så bedröfvad, så bedröfvad. Jag låg länge, tills jag hörde hennes tunga andetag, när hon sover. Så steg jag upp och gick ut i örtagården. Jag menade ej att gå hit, fast jag så hjärtligen längtade att se eder. I örtagården gick jag, och jag var så rädd i natt. Jag tänkte på allt ondt jag hört om älfvor och troll, och nere ifrån ån skvalpade det så hemskt — det var säkert den stygga bäckhästen. Jag tordes

knappast andas och ständigt sjöng det inom mig en gammal sorglig visa, som jag hört. Bara två verser mindes jag, och dem hade jag ständigt i tankarna:

“Och svalan mistat har sitt bo och flyger utan ro. I gören mig så innerligen sorgsen.”

Ty svekfull var herr Ingemund allt i sitt hjärtas grund. I gören mig så innerligen sorgsen.”

Herr Eske vågade ej tala, ej göra en rörelse.

“Är du ond på mig?” hviskade Ingfred.

“Ond?” Han drog tungt efter andan. —

“Jag rår ej för, att hon därinne vågat kränka dig och jaga dig hit ned. Jag satte in rosorna och grät öfver dem. Hela dagen har hon vaktat mig, men jag ville, jag måste gå hit och tacka dig, att du ej sålde dig. Jag har dig så kär.”

Ingfred smög sin andra arm kring Eskes hals, och hennes ansikte — uppåtvänt — hvilade tätt intill hans.

Han kysste henne.

Hon slöt ögonen och fröjdade sig under hans kyssar.

Men så med ens sprang hon upp.

Hennes stämma klingade kall och klar.

“Tack, herr Eske, men I skall aldrig kyssa mig mera!”

Han sträckte armarna mot henne.

Hon fortsatte i samma ton och i denna stund påminde hon om modern, fru Jannika:

“I har mig intet kär. Så kysser ej den, som älskar.”

Hans armar sjönko ned.

“Hur kysser den, som älskar?”

“Så här.”

Ingfred tog hans ansikte i sina händer, lutade sig fram och gaf honom en kyss, en enda, en kärlekens kyss.

Så vände hon sig hastigt, ilade till fönstret och var med ett spång på andra sidan. Här ljöd ur dunklet hennes röst, lågt men fullt tydligt:

“Jag kunde hafva blifvit eder käresta, men aldrig hade jag velat äkta eder. Jag är en fri fågel, jag kommer och far, när jag vill. Farväl!”

Herr Eske var ensam.

Hans hufvud svindlade, han var ej sig själf. Det var Ingfreds sista kyss, som förvandlat honom. Han pressade sina knutna händer mot tinningarna och försökte tänka på allt hvad som hänt honom, och på allt som nu skulle hända. Men “Ingfred, Ingfred,” susade och tonade det omkring honom, och hans tankar fladdrade som yra fåglar — det var Ingfred, som jagade dem. Hade han varit en däre eller en bof?

Trött kastade han sig på bädden, och så småningom lade sig stormen i hans inre.

Den natten slöt Eske Liebman ej sina ögon, och när solen rann upp, hade han fattat sitt beslut. Han insåg, att fru Jannika skulle få rätt emot honom hos biskopen och konsistoriet. Han skulle aldrig erhålla fullmakt på kallet, men som hjälppräst ville han ej kvarstanna i det pastorat, han ansett som sitt, och skulle han bort, ville han fara genast.

Så snart Eske bestämt sig för afresan, steg han upp och började ordna samt packa in sina tillhörigheter. Medan han höll på med detta, fick han plötsligt utanför huset höra tunga fotsteg och hojtande af raa röster samt ett par gånger sitt eget namn nämnas.

Han öppnade dörren och gick ut på trappan. Ett par unga pojkar och några äldre män stodo där. De flesta syntes druckna. Vid första ögonkastet såg den unge prästen, att de alla tillhörde det så kallade “skogs-patrasket”, invånarna i en aflägsen del af församlingen, kända för dryckenskap och dåligt leverne. Med hotfulla åtbörder skockade de sig tätare samman. Eske Liebman såg på dem med en lugn blick och sade:

“—Hvad viljen I mig, hvad otaligt har jag med eder?”

Något bragta ur fattningen genom hans oförfärade uppträdande och skrämde af sin egen djärfhet att våga komma med hot till själfva prästen, togo männen åt mössan och sneglade under tystnad på hvarandra. Slutligen tog en af dem mod till sig, klef fram och sade med skroflig stämma:

“Vi vilja, att han skall göra rätt åt prästamoran, för hon är likaväl ett rejält fruntimmer. Om han inte gör det, skola vi lappa honom och vilja intet hafva honom till pastor.”

Med bitter stämma svarade herr Eske:

“I kunden hafva besparat mig denna kränkelse, ty jag är icke mera eder pastor. Jag skall fara mina färde och aldrig komma åter. Sågen I eder prästmor, att redan i dag skall jag vara utom räckhåll för hennes värnnetjänster, och om jag felat mot eder, så förlåten mig, ty nu skola vi skiljas för alltid.”

Med en böjning på hufvudet till hälsning vände han helt om och gick in, lämnande dörren öppen efter sig.

Rådville och förlägna betraktade männen hvarandra. Snart började de tvista om hvems felet var, att de gifvit sig ut så där i ogjordt väder. Så höjde sig en röst öfver de andra:

“Förbannelse öfver prästakeringen! Hvarför skulle

